

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ПРОГРАМА РАДА

ЛАБОРАТОРІЯ
ЗАКОНОДАВЧИХ
ІНІЦІАТИВ
www.zakbirent.org.ua

ІнфоЦентр

ОГЛЯД СВІТОВОГО ДОСВІДУ ВПРОВАДЖЕННЯ НУЛЬОВОГО ДЕКЛАРУВАННЯ ТА / АБО ПОДАТКОВОЇ АМНІСТІЇ

Інформаційна довідка, підготовлена
Європейським інформаційно-
дослідницьким центром на запит
народного депутата України

1. Предмет досліджень

1.1. Визначення понять

«Подання нульової декларації – це режим звільнення фізичних осіб – резидентів від юридичної відповідальності за порушення податкового законодавства, що реалізується фізичними особами шляхом декларування належних їм доходів, іншого майна, майнових прав, які одержані (оформлені) з порушенням такого законодавства та сплати податку за декларування доходів, іншого майна, майнових прав». [Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57459]

Встановлено, що поняття «нульового декларування» не є поширеним терміном. Він зустрічається у законодавстві Латвії, Російської Федерації та віднедавна на теренах України. Під поняттям «нульова декларація» здебільшого розуміють формуляр встановленого зразка, який заповнюється платником податків під час запровадження в державі програми «податкової амністії». Поширеними термінами є «амністія капіталів», «економічна амністія», «податкова амністія». Найчастіше зустрічається поняття «податкова амністія» (tax amnesty).

Податкова амністія – ряд заходів з надання платникам податків права сплатити суми податків, за якими минули встановлені податковим законодавством терміни платежів [<https://uk.wikipedia.org/wiki>].

1.2. Види податкової амністії:

1. *Одноразова*, проводиться в країнах з консервативною податковою системою в моменти її реформування, коли більшість платників податків не витримують чинного рівня оподаткування, що призводить до зниження податкової дисципліни, проявів масового розповсюдження схем виводу капіталів за кордон, а наявні механізми покарання не стримують загальної тенденції відхилення від сплати податків та втечі капіталів.

2. *Регулярна* – передбачається законодавством ряду країн і полягає в наявності визначених періодів протягом року, коли платник податків може врегулювати свої податкові відносини з державою на пільгових умовах. Як

правило, використовується країнами з динамічним податковим законодавством та економікою, що розвивається.

3. *Періодична* – залежить від умов конкретної ситуації, загальних економічних показників країни, курсу, що проводить держава в економіці, комплексу проблем, що накопичились в окремих її секторах.

4. *Передбачена законодавством* – закладена в чинних нормативно-правових актах і полягає в наявності особливих норм, що визначають порядок вирішення суперечок платників податків з податковими органами, заборона на проведення заходів податкового контролю щодо окремих категорій платників податків, введення особливого порядку списання податкової заборгованості.

Податкова амністія буває:

1. *Загальна* – стосується всіх категорій платників податків або однієї основної категорії (фізичні або юридичні особи).

2. *Галузева* – проводиться стосовно різних категорій платників податків.

3. *Індивідуальна* – виконується стосовно вузького кола осіб платників податків, наприклад осіб визначених професій.

1.3. Цілі податкової амністії:

1. *Поповнення державного бюджету за рахунок коштів, що надійдуть в результаті декларування прихованих або прострочених податкових платежів.*

2. *Фінансова стабілізація підприємств-боржників, забезпечення переходу коштів із тіньового сектора економіки в легальний.*

3. *Загальне покращення стану економіки, інвестиційного клімату, можливості вкладення коштів у випадку, якщо амністія передбачає репатріацію закордонних капіталів, в реальні сектори економіки.*

4. *Створення нових правових засад і механізмів у взаємовідносинах держави і платників податків.*

5. *Профілактика податкових правопорушень та злочинів.*

2. Міжнародні механізми регулювання заходів щодо податкової амністії.

Одним із ризиків застосування податкової амністії є легалізація доходів, отриманих незаконним шляхом. Органом з боротьби із цим явищем є **Міжнародна група з протидії відмиванню брудних грошей (ФАТФ)** – міжурядовий орган, метою роботи якого є розвиток і впровадження на міжнародному рівні заходів і стандартів з боротьби щодо відмивання грошей. ФАТФ відслідковує процеси імплементації таких заходів, вивчає способи і техніку відмивання грошей, розробляє превентивні та запобіжні заходи, сприяє загальносвітовій імплементації стандартів боротьби з відмиванням грошей.

[\[https://uk.wikipedia.org/wiki/FATF\]](https://uk.wikipedia.org/wiki/FATF)

У липні 2010 року ФАТФ прийняла основні принципи щодо протидії легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансування тероризму (ПВД / ФТ) при реалізації політики добровільного виконання податкового законодавства (податкової амністії):

- ефективне застосування профілактичних засобів ПВД / ФТ є умовою для розгляду та впровадження програми податкової амністії;
- рекомендації ФАТФ не дозволяють повного або часткового звільнення від вимог щодо ПВД / ФТ при реалізації податкової амністії. Тобто, національна влада повинна гарантувати, що її умови не дозволять ухилення від вимог щодо ПВД / ФТ, викладених у рекомендаціях ФАТФ;
- при реалізації програми податкової амністії національна влада повинна забезпечити координацію діяльності та обмін інформацією відповідними компетентними органами щодо виявлення, розслідування та судового переслідування будь-якого порушення вимог щодо ПВД / ФТ;
- національна влада повинна забезпечити широку правову підтримку і обмін інформацією у розслідуванні та кримінальному переслідуванні фактів порушення вимог щодо ПВД / ФТ при зловживаннях під час реалізації програми податкової амністії.

ФАТФ вивчає національні програми щодо податкової амністії та закликає своїх членів повідомляти про розробку та впровадження подібних заходів безпосередньо до цього міжнародного органу без затримки. На пленарному засіданні ФАТФ встановлено її юрисдикцію у питанні максимальної прозорості щодо інформування та виконання принципів ПВД /ФТ в контексті національних законів про податкову амністію з подальшим аналізом даних положень та відповідною реакцією у випадку порушень національною програмою податкової амністії принципів ФАТФ щодо ПВД / ФТ. [<http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/taxamnestyandassetrepatriationprogrammes.html>].

3. Іноземний досвід розробки та реалізації національних програм податкової амністії.

3.1 Сполучені Штати Америки

Практику реалізації програм податкової амністії в США можна розділити на: проведену в межах округу; проведену в межах штату; федеральну.

Суб'єкти, об'єкти і умови амністування визначаються відповідно до програми та місцевого законодавства. Механізми проведення та результативність заходів варіюються. Найбільш вдалі програми акцентували на «одноразовості» проведення, передбачали поєднання податкової амністії з наступним підвищення суворості податкового законодавства.

Згідно з даними Федерального податкового управління США 40 штатів провели 62 податкові амністії з 1982 по 1997 рр. Загальні збори від заходів складали від 0,008 % до 2,6 % від суми загальних податкових зборів. Тривалість амністії складала від 3 днів до 6 місяців. Середня тривалість – 2,3 місяці.

В *окрузі Колумбія* податкова амністія проводилась з липня по вересень 1987 року і принесла в бюджет 100 млн. доларів, що склало близько 0,3% від ВВП. Були амністовані штрафи і пені, а податкові заборгованості підлягали виплаті у повному обсязі. Потім були внесені зміни в податкове законодавство: скорочений податок на прибуток, ліквідовано подвійне оподаткування дивідендів

та збільшені норми вирахувань щодо податку на прибуток. Були посилені заходи щодо запобіганні порушень податкового законодавства.

В *штаті Колорадо* податкова амністія проводилась з червня по липень 1985 року і принесла 6,5 млн. дол. США. Амністія була частиною програми реформування податкової системи “Colorado Fair Share”, метою якої було встановити випадки ухилення від оплати податків і збільшення числа платників податків. Амністувалися податок на прибуток, корпоративний податок на прибуток, податок з продажів, податок на паливо, цигарки і алкогольну продукцію. Були задіяні засоби масової інформації, рекламні компанії передбачали попередження про підвищення жорсткості санкцій за порушення податкового законодавства. Проведено навчання працівників для пояснення податкового законодавства і процедури амністії на місцях.

Американські експерти наголошують, що збори від податкових амністій мають велике значення, однак домінуючим фактором є підвищення податкових зборів в наступні роки після амністії. Відомі результати досліджень, за якими типова податкова амністія навряд чи дозволить генерувати значний дохід до державного бюджету, а також забезпечувати добровільне виконання поставлених законодавством умов [Alm James, William Beck (1993). Tax amnesties and compliance in the long run: a time series and lysis / National Tax Journal, vol. 46, no 1 (march, 1993), pp 53 – 60].

В кінці 2001 р. податкове відомство США (Internal Revenue Service – IRS) оголосило *федеральну податкову амністію*. Якщо до кінця квітня 2002 року заявник (корпорація) зізнається у застосуванні незаконних схем, що дозволяють уникати оподаткування, то вони не будуть покарані.

До 23 квітня 2002 року представники корпорацій могли прийти в офіси IRS і розкрити схеми свого податкового планування. Якщо виявиться, що схема незаконна, покарання не буде (штрафу в 20% від недоплаченої суми), але недоплачена сума податків підлягала виплаті. Необхідно було надати ISR інформацію про консультантів, що розробили дану схему. Потім цих

консультантів викликали до ISR та просили надати інформацію, з якими ще корпораціями вони співпрацювали.

3.2. Досвід країн Європи з проведення податкової амністії

3.2.1. Італійська Республіка

Практика проведення податкової амністії в Італійській Республіці характеризується повнотою охоплення суб'єктів та об'єктів оподаткування, ліберальними умовами проведення, гарантіями з боку держави щодо відсутності майбутніх покарань та переслідувань, а також анонімності заявників. Акції були спрямовані на репатріацію капіталів та стосувалися, в основному, резидентів-вкладників у закордонних банках. Податкова амністія в Італії вважається однією з найбільш результативних.

Перша повна податкова амністія проведена у 1982 році – Scudo Fiscale, яка залучила 12090652 заявників, що склало 5,15% від платників податків за даними на 1981 рік, з них 8,5% – раніше взагалі не платили податки, а 13,7 % ухилились від податків з додаткових доходів.

У 2001 – 2002 роках була проведена компанія – Decreto Leege, в результаті якої, за даними Міністерства Фінансів Італії, протягом 60 днів було репатрійовано близько 61 млрд. євро і приблизно 1 млрд. дол. було отримано до бюджету у вигляді податків.

Уряд Республіки вжив заходів щодо витіснення з країни швейцарських банків, які дозволяли переводити будь-які суми і анонімно керувати рахунками, недоступними для італійських податкових органів. Згідно зі звітом швейцарського банку UBS за перший квартал 2002 року учасники амністії перерахували майже половину коштів, виведених з цього банку, в його дочірню структуру UBS Italia, тобто на Батьківщину.

Податкові збори зросли на 6,5 % протягом 4 місяців після амністії. З них збори прямих податків (податок на прибуток) виріс на 5,6% і склав 45,54 млрд. євро. Встановлений одноразовий податок з майна, що амністувалося, в розмірі

2,5% від вартості майна, приніс в бюджет 1,4 млрд. євро, що склало 0,4 від загальної суми податкових надходжень.

Податкова амністія носила характер амністії капіталів, бо легалізувались фінансові інструменти і капітал, рухоме та нерухоме майно, земельні ділянки, твори мистецтва. *Заявникам пропонувалось два способи – репатріація або легалізація.* Застосування того чи іншого способу залежало від заявника, допускалось комбінування обох способів. Бажання заявника відображалось в декларації. Заявник повинен був сплатити 2,5% від вартості заявленого майна або придбати державні цінні папери на суму, що дорівнює 12% від вартості заявленого майна.

Уповноважений видавав сертифікат конференційного «внеску» з метою легалізації, що виступав гарантом конфіденційності та закріплював право заявника на оскарження можливих претензій і розслідувань стосовно заявленого майна за фактами, що мали місце до легалізації.

Амністія супроводжувалась посиленням заходів відповідальності за порушення податкового законодавства. Наприклад, якщо раніше штраф за приховування капіталу або неналежне заповнення декларації складав від 250 до 2000 євро, незалежно від суми, то після амністії штраф складав 5 – 25 % від суми не задекларованих коштів плюс конфіскація майна на таку ж суму.

3.2.2. Королівство Бельгія

Податкова амністія в Бельгії передбачала амністію для фізичних осіб із виконанням багатьох умов, висунутих державою. Незважаючи на значну тривалість акції, результативність її була не високою.

Податкова амністія в Бельгії стартувала в 2004 році, згідно із прийнятим законом вона поширювалася лише на фізичних осіб, тривала один рік і не розповсюджувалась на доходи, отримані сумнівним шляхом, а також на осіб, відносно яких уже розпочата процедура розслідування.

З 1 січня по 31 грудня 2004 року громадяни Бельгії могли подавати декларації про не задекларований дохід з акцій (іменних або на представника),

банківських рахунків, облігацій або казначейських квитків, якими вони розпоряджалися в Бельгії та за її межами. Амністія не розповсюджувалася на готівкові кошти і відшкодування із низки страхових продуктів. Доходи обкладалися податком за зниженою ставкою в розмірі 6% або 9%. Знижена податкова ставка застосовувалась лише при виконанні певних умов: акції повинні знаходитися на визначеному рахунку; грошові кошти реінвестовані протягом трьох років тощо. При недотриманні цих вимог брався додатковий 6%-й податок.

Було передбачене анонімне декларування доходів: лише національні банки уповноважувалися на видачу підтверджуючих оплату нарахованої суми сертифікатів. Якщо фізична особа не брала участь у цій програмі, то з 1 січня 2005 року сума, що підлягала оплаті податку, при виявленні податковими органами не задекларованого доходу зростала вдвічі.

За результатами амністії в казну Бельгії надійшло 300 млн. євро, що в рази менше запланованої суми. Вважається, що податкові консультанти зайняли позицію вичікування щодо амністії і вмовляли своїх клієнтів не поспішати. Їх непокоїв значний строк вкладу, на якому лежать гроші, обмеженість та неефективність вкладення грошей в акції бельгійських компаній, надія на подальші амністії.

3.2.3. Швейцарська Конфедерація

Швейцарія має тривалу історію проведення податкових амністій, вирізняється повним охопленням суб'єктів та об'єктів оподаткування та ліберальністю умов проведення таких заходів і податкової системи в цілому. Результативність податкових амністій досить висока.

Швейцарія провела амністію податку на майно ще у 1940 році, при цьому необхідний одноразовий внесок складав 15% від декларованого майна. 1944 року в результаті повної податкової амністії був отриманий збір в розмірі 3% від загальних податкових надходжень, а 1968 року збір склав уже 6%.

Досвід Швейцарії прикметний проведенням референдуму для виявлення суспільної згоди на проведення такої акції. Форма профілактики податкових

правопорушень вперше була застосована 1969 року. Згідно з її умовами будь-який громадян міг заявити раніше приховані від оподаткування суми і виплатити належний податок без штрафних санкцій.

3.2.4. Республіка Ірландія

Проведена в Республіці Ірландії податкова амністія вважається однією із найбільш результативних. Причинами успіху вважають: безпрецедентність податкової амністії, акцент на одноразовість проведення акції, посилення заходів із притягнення до відповідальності після амністії, збільшення кількості аудиторів, підвищення штрафів і пені за несплату податків, що супроводжується розширенням повноважень податкових органів і переслідуванням порушників.

Податкова амністія в Ірландії проведена 1988 року, зібрані в результаті кошти склали 2,5% ВВП країни, що перевищило розмір бюджетного дефіциту. Проведена 10-ти місячна акція з виплати заборгованостей без штрафних санкцій принесла в бюджет 750 млн. дол. США, що в багато разів перевищило очікування, які складали лише 50 млн. дол. США.

3.2.5. Французька Республіка

Французька податкова амністія передбачала репатріацію та легалізацію вивезених за кордон капіталів, з яких не було сплачено податків. Легалізація вимагала сплати 25% від заявленої суми. Результативність акції вважається невисокою через слабкість податкової системи держави та відсутність заходів щодо її розвитку в наступному.

Франція проводила амністію у 1982 і 1986 роках, тоді було суттєве зниження податків на суми репатрійованого капіталу. Передбачалась можливість для резидентів-власників вкладів закордоном ввозити раніше нелегально вивезені кошти без оплати податків, до нарахування податків або сум штрафу при умові сплати до бюджету 25 % від легалізованої суми.

Всього програма принесла дохід державі у розмірі 22,87 млн. євро при поверненні капіталів на суму 91,47 млн. євро.

Вважається, що податкова амністія повинна застосовуватися дуже рідко, лише в тому випадку, коли визначена вигода для держави забезпечена, і при умові, що податкові органи успішно здійснюють функції податкового контролю.

3.2.6. Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії

Податкова амністія у Сполученому Королівстві передбачала повернення до країни та оподаткування за зниженою ставкою капіталів, виведених до офшорних зон. Проте механізм проведення акції передбачав перевірку повноти інформації, наданої заявником, та оголошення рішення щодо можливості амністії вже по її завершенню. Вважається, що це відштовхнуло потенційних заявників та знизило передбачувану результативність акції.

2007 року була проведена податкова амністія, яка називалась Offshore Disclosure Facility (Можливість розкриття офшорів). Вона була оголошена для всіх платників податків, які в термін до 22 червня 2007 року повинні були представити інформацію про наявність у них не задекларованих рахунків закордоном. При цьому в строк не пізніше 26 листопада 2007 року платники податків повинні були представити детальні податкові декларації та заплатити належні податки з прихованих доходів та надати повну інформацію щодо них. Передбачалось зниження пені і штрафів до 10% від суми прихованого доходу на заміну звичайних 100% штрафу.

Однак роз'яснення Податкової Служби містили положення про те, що своє рішення про повноту представленої інформації та оплату належних штрафів влада надасть платникам податків не пізніше 30 квітня 2008 року.

Всього в програмі прийняли участь 45 тис. платників податків, які заплатили в бюджет близько 400 млн. фунтів стерлінгів (понад 500 млн. євро), при цьому середній розмір платежів склав 9 тис. фунтів стерлінгів (близько 12 тис. євро). Очікувані надходження оцінювались 1,75 млрд. фунтів стерлінгів, при чому передбачалось, що 300 осіб, які проживають у Великобританії та володіють крупними капіталами в офшорних зонах, внесуть по 500 млн. фунтів стерлінгів.

Лише 15% власників офшорних рахунків відкрили свої доходи, інші розраховували на банківську таємницю, яку зберігали банки Ліхтенштейну.

3.2.7. Федеративна Республіка Німеччина

У Федеративній Республіці Німеччині передбачалась амністія коштів резидентів-вкладників, що розміщувалися на рахунках банків країн з пільговим оподаткуванням, стосувалася вона приватних осіб і компаній. Не зважаючи на досить м'які умови проведення акції та особливий порядок розрахунку бази оподаткування, що суттєво знижував виплати, результативність податкової амністії вважається невисокою.

2004 року вступила в силу податкова амністія, що дозволяла платникам податків до 31 березня 2005 року ліквідувати зобов'язання за різними видами податків. Одночасно з 1 квітня 2003 року були посилені заходи покарання за податкові правопорушення. Ці заходи були направлені на оподаткування коштів в іноземних банках, зокрема в країнах з пільговим оподаткуванням, недоступним для німецьких фіскальних служб.

Із заявлених до кінця 2004 року доходів пропонувалось заплатити податок у 25%, а з доходів, заявлених з 2005 р., за ставкою 35%. Податкова база для податку на прибуток з фізичних осіб складала 60% від заявленого доходу. При визначенні податку на спадщину оподаткуванню підлягало 25% від прихованої суми, а у випадку із податком на додану вартість – 35% від неврахованого обороту. Для податків на ліцензовані види діяльності оподатковувана сума складала 10%. Якщо дохід оподатковувався відразу кількома видами податків, то відсоткові ставки додавалися, однак отримана сума не повинна була перевищувати 100%.

Платники податків звільнялися від сплати пені за прострочені платежі, а податок розраховувався самим платником податків без подальших перевірок з боку податкових органів. Задекларовані кошти в іноземних банках не підлягали обов'язковому поверненню в Німеччину.

Планувалося, що в країну повернуться капітали на загальну суму 20 млрд. євро, що дасть приблизно 5 млрд. євро надходжень до бюджету. Однак за результатами амністії бюджет отримав лише 1,5 млрд. євро.

3.3 Досвід країн Південної Америки та Азії

3.3.1 Аргентинська Республіка

Податкова амністія в Аргентинській Республіці носить періодичний характер та включає різні механізми: від амністії капіталів на умовах їхньої репатріації та вкладення коштів у спеціальні фонди й державні підприємства до знижених податкових ставок для «безнадійних» боржників і податкових канікул для компаній-роботодавців. Результативність таких акцій оцінюється недостатньо високо, але вони дозволяють реформувати податкову систему держави та боротися із кризовими явищами в економіці.

2001 року була оголошена податкова амністія для «безнадійних» боржників. Понад 100 тис. аргентинських підприємств і підприємців, які у зв'язку з економічною кризою опинилися у важкому становищі й банківські рахунки яких були арештовані, могли врегулювати свою ситуацію.

Підприємствам пропонувалось заплатити 1% боргу й прийняти зобов'язання за новою формою оплати боргу у щомісячних квотах. Строк сплати – до 12 місяців; мінімальна квота – 100 дол. на місяць; відсоткова ставка – 0,5% на місяць. Для підприємців без створення юридичної особи й для тих, хто зареєстрований за спрощеною процедурою мінімальний розмір квоти – 50 дол. на місяць. У пенсійні фонди борги можна виплачувати щомісячно, але максимальний строк для погашення становив 36 місяців.

У грудні 2008 року Конгрес схвалив закон, згідно з яким платники податків, які не виконали вчасно свої податкові зобов'язання, потрапляють під дію податкової амністії. Вона поширювалася на платежі, які повинні були надійти до бюджету до 31 грудня 2007 р. Підвищена ставка склала 30, 40 або 50%, залежно від того, наскільки платник прострочив виплату. Чим менший період прострочення, тим нижча ставка податкового платежу. Штрафні санкції, які

зазвичай становили від 50 до 100%, були повністю скасовані. Було передбачено зниження 35% репатріаційної збору і гнучка ставка для компаній і фізичних осіб, які інвестують капітал в національні підприємства. Для інвестицій у будівельний сектор вона склала 1%, в середньому для інвестицій – 3%, для капіталу, розміщеного на рахунках у національних банках, – 6%. Платникам податків не висувалися вимоги про розкриття джерел капіталу, вони були позбавлені кримінального переслідування з боку держави в тих випадках, коли походження капіталу не було пов'язано з торгівлею наркотиками або зброєю та іншою незаконною діяльністю.

Компанії, що виконують соціальні зобов'язання зі створення нових робочих місць, потрапляли під дію податкових канікул. Протягом року після розширення кадрового складу роботодавець виплачував лише половину соціальних податків. Протягом другого року він повинен був виплатити 70%. Проте компанії не могли скорочувати штати протягом двох років після початку податкових канікул.

2009 року дія податкової амністії закінчилася, за період її дії до бюджету надійшло 8,3 млрд. дол. США. У програмі амністування взяли участь більше 200 тис. платників податків. Було працевлаштовано згідно із трудовим законодавством 330 тис. чол., які раніше отримували «сіру» зарплатню.

3.3.2. Республіка Індія

В Республіці Індії податкові амністії проводяться приблизно раз на 10 років. Найбільш успішною вважається акція 1997 року, під час якої податкова ставка була суттєво знижена, для оподаткування обиралася ціна майна на момент придбання, держава гарантувала конфіденційність заявників. Робився акцент на одноразовості акції.

1997 року проводилася податкова амністія, що одержала скорочену назву VDIS (Voluntary Disclosure of Income Scheme). За шість місяців у ній взяли участь 466 тис. платників податків і було зібрано близько 2,5 млрд. дол. Ця сума втричі перевищила збори від п'яти попередніх амністій. Застосовувалася знижена ставка податку – 30%, до лібералізації вона досягала 97%. При декларації майна було

потрібно сплатити податок з його первісної вартості, яка за минулий час зростала через інфляцію. Органи влади забезпечували збереження конфіденційності шляхом будівлі спеціальних сховищ для декларацій, а співробітники, викриті в розголошенні, суворо кралися.

Не досить результативною була пропозиція уряду платникам податків декларувати свої закордонні активи. Було дозволено декларувати об'єкти нерухомості (не більше одного) і акції закордонних компаній, причому власникові надавався імунітет від переслідування (інвестиції в закордонні активи без відповідного дозволу є в Індії порушенням закону).

3.4 Досвід податкової амністії в пострадянських країнах

3.4.1 Республіка Казахстан

Проведена у Республіці Казахстан податкова амністія вважається однією із найуспішніших на пострадянському просторі, завдяки простоті процедури, наданим з боку держави гарантіям непереслідування та відсутності податку на деклароване майно. Проте, з точки зору репатріації капіталів, акція була незадовільною.

2001 року урядом Казахстану було прийнято закон, за яким громадянам пропонувалося з 14 червня по 13 липня 2001 р. здійснити легалізацію коштів шляхом їх зарахування на спеціальні рахунки без права розпорядження ними до наступного дня після закінчення періоду легалізації. Відповідний банк видавав суб'єктам офіційний документ, що вказував розмір суми й дату внесення і слугував підставою звільнення суб'єктів від кримінальної та адміністративної відповідальності за незаконне заняття підприємництвом, банківською діяльністю, ухилення від сплати податків. Легалізації підлягало майно, право на яке не оскаржувалося в суді. Кошти, що декларувалися, податком не обкладалися, а декларації про доходи та майно за 1995 – 2000 рр. було знищено.

На доходи, отримані в результаті корупційних діянь, злочинів проти особи, здоров'я населення й моральності легалізація не поширювалася.

Завданням амністії була репатріація капіталів із-за кордону, проте воно виконане не було. Легалізована була сума в 480 млн. дол., при цьому лише 10% цієї

суми було поверненням доходів з-за кордону. Низькі результати проведеної амністії були виправдані рівнем банківської системи країни на той час.

3.4.2. Грузія

В Грузії у 2005 р. була проведена податкова амністія, згідно з якою можна було задекларувати будь-які кошти та майно, сплатити в бюджет 1% від їхньої вартості, натомість джерела їхнього походження не з'ясовувалися, а податкові зобов'язання вважалися виконаними. Амністія не розповсюджувалася на осіб, щодо яких було порушено кримінальні справи про ухилення від сплати податків в особливо великих розмірах. За результатами цієї амністії лише 8 осіб задекларували свої доходи, а в бюджет надійшло лише 35 тис. дол. США, замість очікуваних 4 млн. дол. Основною причиною негативних результатів вважають недовіру до уряду з боку громадян.

3.4.3. Російська Федерація

У РФ амністія капіталів була в 1993 році, згідно з якою особам, які приховували доходи, було запропоновано сплатити з них податки в повному обсязі, а у випадку несплати органи податкової служби повинні були стягувати з них штрафи в потрібному розмірі. Суб'єкти амністії звільнялися лише від застосування до них санкцій, передбачених податковим законодавством РФ. Ця амністія зазнала невдачі, оскільки держава не пропонувала суб'єктам амністії пільг, а переслідувала виключно фіскальну мету. Навіть уведення жорсткіших санкцій за податкові злочини не змінило ситуації.

Висновки

Позитивні результати податкової амністії можливі за наступних умов:

- 1) неконфіскаційний характер амністії;
- 2) надання державних гарантій щодо звільнення від переслідування й конфіденційності інформації про джерела походження задекларованих об'єктів;

3) застосування невисоких ставок податків на капітали й майно, що легалізуються;

4) спрямованість на репатріацію доходів, вивезених за кордон;

7) наявність у країні розгалуженої та ефективної банківської системи;

8) послідовна політика на внутрішньому і зовнішньому рівнях, забезпечення власних інтересів при укладенні міжнародних договорів під час амністії капіталів;

9) легалізація незаконних доходів повинна відповідати Міжнародним стандартам щодо протидії відмиванню грошей, фінансуванню тероризму і фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, розробленим ФАТФ.

*Інформацію підготувала Світлана Беловол,
інтернка Програми стажування у Верховній Раді України 2015-2016 рр.*